

Stredná dĺžka života v zdraví na Slovensku

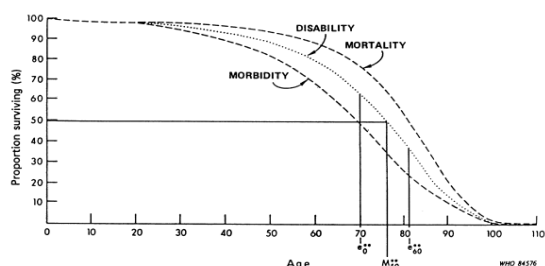
Čo je stredná dĺžka života v zdraví?

Ukazovatele strednej dĺžky života v zdraví boli počiatočne vypracované s cieľom odpovedať na otázku či sa s dlhším životom predlžuje aj doba prežitá v dobrom zdraví (pokles chorobnosti) alebo v zlom zdraví (rozšírenie chorobnosti). Takže stredné dĺžky života v zdraví rozdeľujú strednú dĺžku života na životné obdobia strávené v rôznych stavoch zdravia, od dobrého zdravia po zlé zdravie. V tomto smere pridali dimenziu kvality ku kvantite odžitého života.

Ako sa meria dĺžka života v zdraví?

Všeobecný model zmeny zdravia (WHO, 1984) ukazuje rozdielnosti medzi životom stráveným v rôznych stavoch zdravia: stredná dĺžka života, život bez zdravotného obmedzenia a život bez chronických ochorení. Toto prirodzene vedie k strednej dĺžke života (priestor pod krivkou 'mortality'), stredná dĺžka života bez zdravotného obmedzenia (priestor pod krivkou 'disability') a stredná dĺžka života bez chronického ochorenia (priestor pod krivkou 'morbidity').

Všeobecný model zmeny zdravia (WHO, 1984): pozorované krivky mortality a hypotetickej chorobnosti a života s obmedzením u žien, USA, 1980.

e_{60}^{**} and e_{65}^{**} are the number of years of autonomous life expected at birth and at age 60, respectively. M_{50}^{**} is the age to which 50% of females could expect to survive without loss of autonomy.

V skutočnosti je možných toľko konceptov strednej dĺžky života v zdraví, koľko je konceptov zdravia. Najčastejšie používané stredné dĺžky života v zdraví sú tie založené na zdraví ako ho vnímajú sami ľudia (vnímané zdravie), aktivitách každodenného života a na chronických ochoreniach.

Ako sa porovnávajú stredné dĺžky života v zdraví?

Stredné dĺžky života v zdraví sú nezávislé od veľkosti populácie a od vekovej štruktúry a dovoľujú nám teda priame porovnanie rôznych populačných podskupín: napr. pohlaví, socio-profesijných kategórií, ako aj krajín v Európe (Robine et al., 2003).

Stredné dĺžky života v zdraví sú najčastejšie počítané Sullivanovou metódou (Sullivan, 1971). Avšak na vykonanie relevantných porovnaní, by mali byť aj základné zdravotné merania skutočne porovnateľné.

Európska únia na tento problém reagovala pridaním nevelkého súboru stredných dĺžok života v zdraví do zdravotných ukazovateľov Európskeho spoločenstva

(ECHI) s cieľom poskytnúť súhrnné údaje o postihnutí (t.j. obmedzení aktivity), chronickej chorobnosti a subjektívne vnímanom zdraví. Preto bol do Štatistiky o príjmoch a životných podmienkach domácností (SILC) zavedený Minimálny európsky modul zdravia (MEHM), ktorý pozostáva z 3 všeobecných otázok pokrývajúcich tieto aspekty, za účelom zlepšiť porovnateľnosť stredných dĺžok života v zdraví medzi jednotlivými krajinami.* Okrem toho bola stredná dĺžka života bez dlhodobého obmedzenia aktivity, na základe otázky o postihnutí, vybratá v roku 2004 ako jeden zo štruktúrnych ukazovateľov pre vyhodnotenie strategických cieľov EÚ (Lisabonská stratégia) pod názvom „Zdravé roky života“ (ZRŽ)(Healthy Life Years - HLY).

Podrobnejšie informácie týkajúce sa modulu MEHM, Európskych zisťovaní, výpočet a interpretáciu strednej dĺžky života v zdraví môžete nájsť na www.eurohex.eu.

Čo je v tejto správe?

Tento dokument je výsledkom spoločného projektu Európskeho informačného systému zdravia a strednej dĺžky života (European Health and Life Expectancy Information System (EHLEIS)) ako súčasť súboru správ o jednotlivých krajinách. V každej správe prezentujeme:

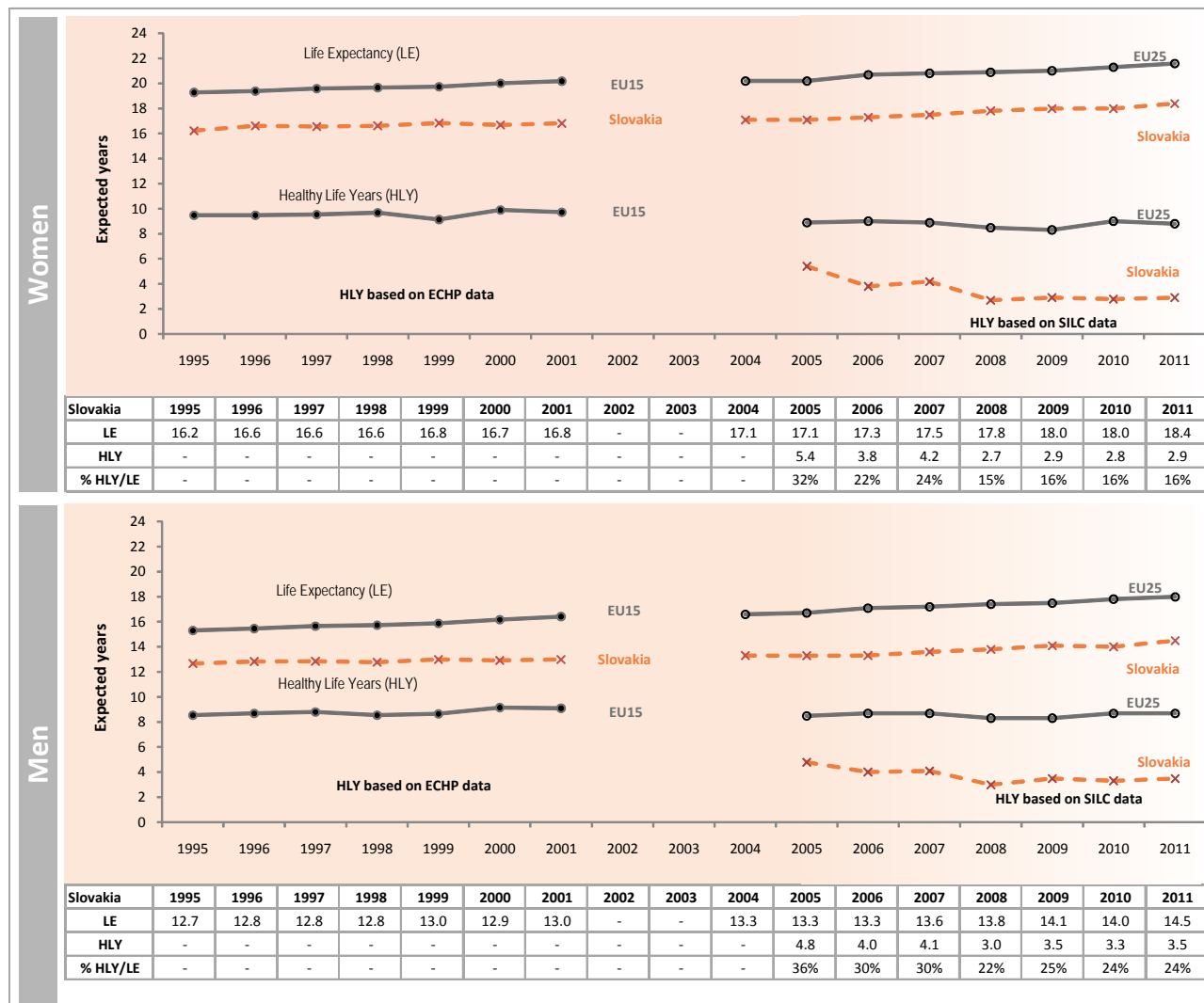
- Stredné dĺžky života a zdravé roky života (HLY) vo veku 65 rokov v príslušných krajinách a pre 25 členských štátov EÚ (EU25), po roku 2007 už pre 27 štátov (EU27). Pracovalo sa s otázkami SILC na dlhodobé zdravotné postihnutia, známe ako GALI (Global Activity Limitation Indicator). Vyhodnocované údaje pochádzajú z rokov 2005 až 2011. Znenie otázky bolo prepracované v roku 2008. Predchádzajúce série hodnôt HLY (ZRŽ) postavené na otázke zdravotného obmedzenia z Panelu domácností Európskeho spoločenstva (EHCP) 1995 – 2001 zverejňujeme, ak sú k dispozícii;
- Stredné dĺžky života založené na dvoch dodatočných rozmeroch zdravia (chronickej chorobnosti a subjektívne vnímanom zdraví) pre príslušné krajiny, založené na štatistike SILC 2011;
- Stredné dĺžky života a stredné dĺžky života v zdraví vo veku 65 rokov na základe obmedzenia činnosti (Zdravé roky života), chronickej chorobnosti a vnímaného zdravia pre EÚ-27 v roku 2011 podľa pohlavia (údaje o zdraví zo SILCu).

Odkazy

Jagger C., Gillies C., Moscone F., Cambois E., Van Oyen H., Nusselder W., Robine J.-M., EHLEIS Team. Inequalities in healthy life years in the 25 countries of the European Union in 2005: a cross-national meta-regression analysis. *The Lancet*. 2008;372(9656) 2124-2131
Robine J.-M., Jagger C., Mathers C.D., Crimmins E.M., Suzman R.M., Eds. *Determining health expectancies*. Chichester UK: Wiley, 2003.
Sullivan D.F. *A single index of mortality and morbidity*. HSMHA Health Reports 1971;86:347-354.
World Health Organization. *The uses of epidemiology in the study of the elderly: Report of a WHO Scientific Group on the Epidemiology of Aging*. Geneva: WHO, 1984 (Technical Report Series 706).

* Pred revíziou z roku 2008 preklady modulu, ktoré sa používali v niektorých krajinách, neboli optimálne (pozri vyhlásenie pracovnej skupiny Eurostatu, „Task Force on Health Expectancies“, ku kvalite údajov štatistiky SILC). Táto revízia sa stále vyhodnocuje.

Stredná dĺžka života (SDŽ, LE) a zdravé roky života (ZRŽ, HLY) vo veku 65 rokov pre Slovenskú republiku a Európsku Úniu (EU15 a EU25) z podkladov ECHP (1995-2001) a SILC (2005-2011)

Kľúčové body:

Stredná dĺžka života na Slovensku (SDŽ) vo veku 65 rokov sa zvýšila o 1.6 roka u žien a 1.5 roka u mužov medzi rokmi 2000-2011: SDŽ pre obe pohlavia medzi rokmi 1995 a 2001 dosahovala hodnoty pod úrovňou priemeru EU15 a zostala pod priemerom EU25 (21.6 u žien a 18.0 u mužov) o 3.5 roka u mužov a 3.0 roka u žien v roku 2011.

Keďže Slovensko vstúpilo do Európskej únie v roku 2004, prvé súbory údajov strednej dĺžky života v zdraví založené na obmedzeniach aktivity (al. zdravých rokoch života (ZRŽ, HLY)) z rokov 1995 až 2001 nie sú dostupné.

Nové súbory údajov o ZRŽ (HLY), ktoré boli vypracované v roku 2005 z údajov zisťovania SILC, ukazujú, že v roku 2011 sa u žien a mužov vo veku 65 rokov predpokladá, že prežijú 16% (u žien) a 24% (u mužov) svojho života bez *dlhodobých obmedzení v aktivitách*. Údaje o zdravotnom stave uviedli samotné skúmané osoby. V roku 2011 boli hodnoty ZRŽ (HLY) pre Slovensko pod priemerom EU25 (8.6 roka u žien a 8.8 roka u mužov) a to o 5.7 roka u žien a 5.3 roka u mužov. Je vhodné zdôrazniť, že znenie otázky GALI bolo v roku 2008 upravené, aby lepšie odrážalo štandardy EÚ. Táto zmena viedla k viditeľnému poklesu hodnôt ZRŽ (HLY) u mužov aj žien medzi rokmi 2007 a 2008. Následne od roku 2008 do 2010 ZRŽ (HLY) zostali takmer stabilné u mužov aj u žien mierne vzrástli v roku 2011.

Stredné dĺžky života a stredné dĺžky života v zdraví vo veku 65 rokov podľa obmedzenia aktivity (Zdravé roky života, Healthy Life Years), chronickej chorobnosti a subjektívne vnímaného zdravia pre Slovenskú republiku (zdravotné údaje zo zisťovania SILC 2011)

Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov

- bez obmedzení v aktivitách
- ▨ s čiastočným obmedzením v aktivitách
- s výrazným obmedzením v aktivitách

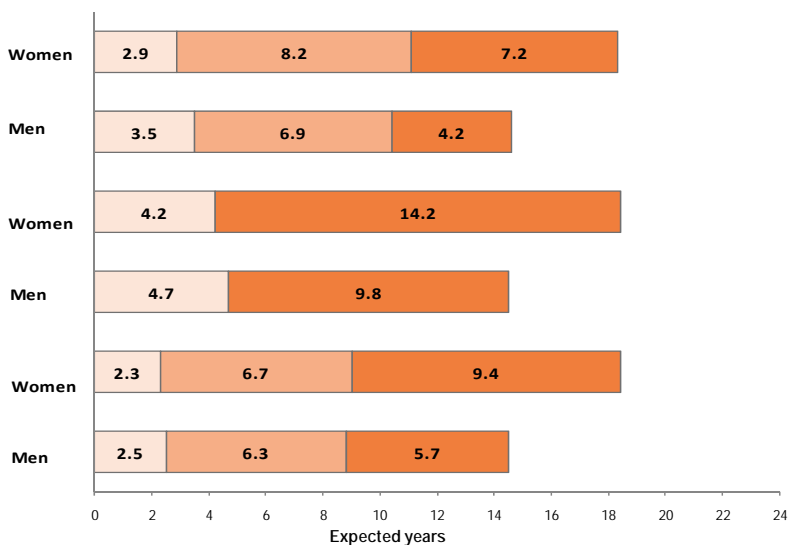
Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov

- bez chronických ochorení
- s chronickými ochoreniami

Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov

- v dobrom zdraví
- ▨ v priemernom zdraví
- v zlom zdraví

^p = predbežné hodnoty

Kľúčové body:

V roku 2011 bola na Slovensku stredná dĺžka života vo veku 65 rokov, 18.4 rokov u žien a 14.5 rokov u mužov.

Podľa údajov zisťovania SILC 2011, vo veku 65 rokov, ženy strávili 2.9 roka (16% ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách (údaj zodpovedajúci Zdravým rokom života (ZRŽ)), 8.2 roka (45%) s čiastočným obmedzením v aktivitách a 7.2 roka (39%) s výrazným obmedzením v aktivitách.*

Muži toho istého veku strávili 3.5 roka (24% ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách v porovnaní s 6.9 rokmi (48%) s čiastočným obmedzením v aktivitách a 4.2 rokmi (29%) s výrazným obmedzením v aktivitách.*

Hoci stredná dĺžka života u mužov je nižšia ako u žien, pre všetky stredné dĺžky života v zdraví boli hodnoty počtu rokov života strávených v pozitívnom zdraví vyššie u mužov ako u žien. Preto v porovnaní s mužmi, ženy strávili väčšiu časť svojho života v zlom zdravotnom stave a bolo pravdepodobnejšie, že tieto roky zlého zdravotného stavu boli s ťažkými ochoreniami.

Tieto výsledky by mali byť interpretované opatrne s ohľadom na nízky podiel obyvateľov žijúcich v inštitucionálnych zariadeniach, napr. v domovoch sociálnych služieb, a v prípade niektorých krajín z dôvodu malej vzorky ľudí kolísajúcej od 1204 v Dánsku po 10419 v Taliansku. Prieskumná vzorka Slovenskej republiky pozostávala z 1375 žien a 831 mužov vo veku 65 a viac rokov v roku 2011.

* Súčet týchto hodnôt nemusí súhlasiť s hodnotou strednej dĺžky života z dôvodu zaokrúhľovania

Publikácie a správy o strednej dĺžke života v zdraví na Slovensku

- Mészáros J. Ako dlho žije populácia Slovenskej republiky v zdraví? [For how long the population of the Slovak Republic live in health?]. *Slovenská štatistika a demografia*. 2007(1-2): 133-140.
- Jagger C., Gillies C., Mascone F., Cambois E., Van Oyen H., Nusselder W.J., Robine J.-M., EHLEIS team. Inequalities in healthy life years in the 25 countries of the European Union in 2005: a cross-national meta-regression analysis. *The Lancet*. 2008; 372(9656):2124-2131.
- Jagger C., Robine J.-M., Van Oyen H., Cambois E. *Life expectancy with chronic morbidity*. In: European Commission, editor. *Major and chronic diseases - report 2007*. Luxembourg: European Communities; 2008. p. 291-304.
- Mészáros J. Stredná dĺžka života v zdraví podľa EHIS 2009. INFOSTAT Bratislava nov. 2010
- Mészáros, J. Výpočet strednej dĺžky života v zdraví (metodický materiál). INFOSTAT Bratislava 2009

Stredné dĺžky života a stredné dĺžky života v zdraví vo veku 65 rokov podľa obmedzenia aktivity (Zdravé roky života, Healthy Life Years), chronickej chorobnosti a subjektívne vnímaného zdravia pre EU27, v roku 2011, podľa pohlavia (Zdravotné údaje zo zisťovania SILC)

Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov

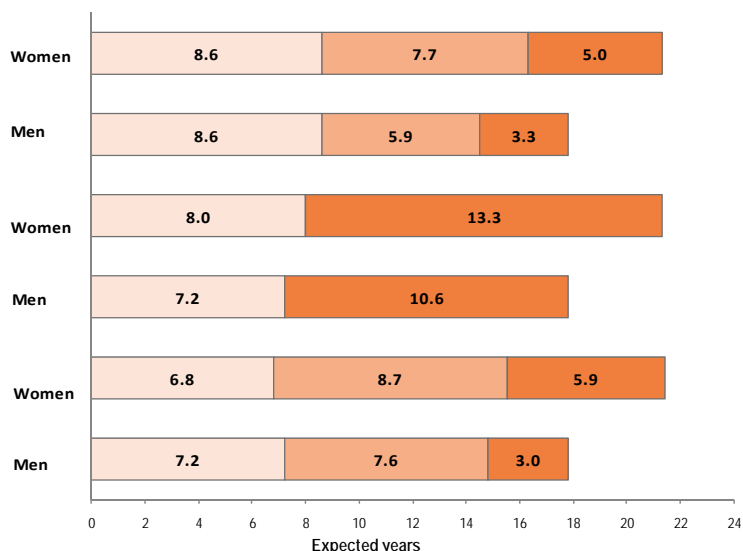
- bez obmedzení v aktivitách
- s čiastočným obmedzením v aktivitách
- s výrazným obmedzením v aktivitách

Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov

- bez chronických ochorení
- s chronickými ochoreniami

Stredná dĺžka života vo veku 65 rokov

- v dobrom zdraví
- v priemernom zdraví
- v zlom zdraví

Kľúčové body:

V roku 2011 bola SDŽ vo veku 65 rokov pre krajiny EU27 21.3 rokov u žien a 17.8 rokov u mužov.

Podľa údajov zisťovania SILC 2011, ženy vo veku 65 rokov strávili 8.6 roka (40% ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách (zodpovedajúce zdravým rokom života (ZRŽ)), 7.7 rokov (36%) s čiastočným obmedzením v aktivitách a 5.0 roka (24%) s výrazným obmedzením v aktivitách.

Muži v rovnakom veku strávili rovnaký čas 8.6 rokov (48% ich zostávajúceho života) bez obmedzení v aktivitách v porovnaní s 5.9 rokmi (33%) s čiastočným obmedzením v aktivitách a 3.3 rokmi (19%) s výrazným obmedzením v aktivitách.

Avšak ženy môžu očakávať, že budú žiť trochu dlhšie bez chronickej chorobnosti a muži trochu dlhšie v dobrom vnímanom zdraví.

Celkovo stredná dĺžka života je vyššia u žien ako u mužov (+3,5 rokov), ale ženy strávili väčšiu časť svojho života v zlom zdravotnom stave a v týchto rokoch zlého zdravotného stavu bolo pravdepodobnejšie, že to boli roky s vážnymi zdravotnými problémami.

Bližšie informácie o spoločnom projekte systému EHLEIS

Súčasný spoločný projekt európskeho zdravotného informačného systému EHLEIS a systému Eurohex (www.eurohex.eu) je financovaný 11 členskými štátmi, Európskou komisiou, Generálnym riaditeľstvom pre zdravie a ochranu spotrebiteľa (DG SANCO) a dvomi francúzskymi inštitúciami: ministerstvom zdravotníctva a národným fondom solidarity pre autonómiu CNSA. Pri tomto projekte ide o spoluprácu inštitútov nasledovných krajín: Rakúska (Statistik Austria, Viedenský inštitút demografie Rakúskej akadémie vied, Európske centrum pre sociálnu starostlivosť), Belgicka (Vedeckého inštitútu verejného zdravia – ISP-WIV), Českej republiky (Ústavu zdravotníckych informácií a štatistiky ČR – UZIŠ ČR), Dánska (Dánskej národnej rady pre zdravie – SST, hospodárskeho inštitútu Economic Council of the Labour Movement – AE, Univerzity južného Dánska – IPH, Kodanskej univerzity – KU), Francúzska (Národného inštitútu zdravia a lekárskeho výskumu – INSERM, Národného inštitútu pre demografické štúdie – INED, Regionálneho strediska na boj proti rakovine – CRLC, Univerzity v Montpellier 2 – UM2), Nemecka (Výskumného ústavu Roberta Kocha – RKI, inštitútu pre výskum demografických zmien v Rostocku – UROS), Grécka (národného štatistického orgánu – HSA), Talianska (Univerzity La Sapienza – DSSEAD), Holandska (Erazmovho lekárskeho centra – EMC, Národného inštitútu pre verejné zdravie a životné prostredie – RIVM, štatistického úradu – CBS), Švédska (Švédskej národnej komisie pre zdravie a sociálnu starostlivosť – SoS/NBHW) a Spojeného kráľovstva (Národný štatistický úrad – ONS, Univerzity v Newcastle – UNEW). Cieľom spoločného projektu systémov EHLEIS a Eurohex je poskytnúť centrálné zariadenie na koordinovanú analýzu, interpretáciu a šírenie ukazovateľov strednej dĺžky života, ako aj dĺžky života v zdraví a tým obohatiť kvantitatívne údaje o živote európskeho obyvateľstva o kvalitatívny rozmer. Podrobnejšie informácie o spoločnom projekte nájdete na stránkach www.eurohex.eu a www.healthy-life-years.eu.

Podakovanie

Michal Katuša (Štatistický úrad Slovenskej republiky), prispel k vypracovaniu tohto reportu a jeho prekladu.